

AFSTUDEERSCRIFTIE

Thuiszorg voor paarden

De humane zorg als rolmodel voor de hippische sector?

Daphne Jaarsma

7-7-2015

CAH | Vilentum
Hogeschool

Thuiszorg voor paarden

De humane zorg als rolmodel voor de hippische sector?

Scriptie informatie

Auteur: Daphne Jaarsma
Lindenlaan 69
1271 AW Huizen
062 110 4321
daphnejaarsma@gmail.com

Opdrachtgever / CAH Vilentum
Hogeschool De drieslag 4
8251 JZ Dronten
088 020 6000

Scriptiebegeleidster: Teatske Pol
t.pol.@cahvilentum.nl

7 juli 2015

Voorwoord

Deze afstudeerscriptie is onderdeel van de opleiding Hippiëche Bedrijfskunde aan de CAH Vilentum te Dronten en gaat over een nieuw idee binnen de Nederlandse Hippiëche sector, namelijk thuiszorg voor paarden.

Het idee voor deze scriptie is tot stand gekomen nadat ik besloten had om zelf een onderwerp te bedenken voor mijn afstudeeropdracht omdat ik mijn afstudeerstage inmiddels had afgerond binnen het Rabo-traject van CAH Vilentum zonder afstudeerscriptie.

Samen met mijn moeder besprak ik tijdens het eten op een doordeweekse dag dat ik bezig was met het zoeken naar een onderwerp voor mijn afstuderen. Mijn moeder riep ineens 'thuiszorg voor paarden, is dat een idee'? Mijn eerste antwoord was nee, maar op het moment dat ik dat zei realiseerde ik me dat het wel is een interessant onderwerp zou kunnen zijn. Mijn moeder was op het idee gekomen omdat een vriendin van haar een paard heeft wat aan het revalideren was na een blessure en deze vriendin werkt zelf in de thuiszorg. Zij had gegrapt dat het wel is handig zou kunnen zijn, thuiszorg voor paarden. Dus zo is het idee ontstaan om te gaan onderzoeken of er binnen de hippiëche sector vraag is naar professionele zorgverlening voor paarden.

In dit gedeelte van het rapport wil ik graag van de mogelijkheid gebruik maken om enkele mensen te bedanken. Allereerst wil ik mijn afstudeercoach Teatske Pol bedanken want mede door haar begeleiding, ondersteuning en advies is het mogelijk geweest om dit rapport te kunnen maken.

Graag wil ik ook Vereniging Eigen Paard bedanken voor de hulp en ook de dierenartsen die tijd hebben vrijgemaakt om hun visie op thuiszorg voor paarden met mij te delen. Tot slot ook de paardenbezitters die de tijd hebben genomen om hun meningen over dit onderwerp met mij te delen. Mede door hen heb ik dit onderzoek met succes kunnen afronden.

Veel plezier met het lezen van dit rapport.

Daphne Jaarsma

Juli 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Executive summary	5
Samenvatting.....	7
1. Inleiding.....	9
1.1. Achtergrond.....	9
1.2. probleemverkenning	9
1.2.1. Het probleem.....	9
1.2.2. Hoofdvraag	9
1.2.3. Deelvragen.....	10
1.2.4. Hypotheses.....	10
1.3. Doelstelling en afbakening	10
1.3.1. Het doel van dit afstudeerwerkstuk.....	10
1.3.2. Breedte van het onderzoek	10
1.3.3. Grenzen van het onderzoek	11
1.4. Relevantie.....	11
1.4.1. Doelgroep	11
1.4.2. Relevantie voor de doelgroep	12
1.5. Opzet en structuur	12
Literatuurstudie.....	13
2. Het paard.....	14
2.1. Welzijn van het paard.....	14
2.2. Het paard en de maatschappij	15
2.3. De hippische gezondheidszorg.....	15
2.3.1. Ontwikkelingen binnen de hippische gezondheidszorg.....	15
2.3.2. De toekomst van de hippische gezondheidszorg	16
2.3.3. Rol en kansen paardenverzekeraars	16
3. Zorgverlening voor paarden vergeleken met thuiszorg voor mensen.....	18
3.1. De huidige situatie van de hippische zorg.....	18
3.2. Ondernemen in de veterinaire sector	18
3.3. De humane zorg als referentiekader.....	19
3.3.1. Kernbegrippen thuiszorg	19
3.3.2. Wat is thuiszorg.....	20
3.4. Uitkomsten van het literatuuronderzoek.....	20

4.	De vormgeving van het zorgmodel	22
4.1.	Wie gaat de thuiszorg voor paarden verlenen	22
4.2.	De handelingen en werkzaamheden die toebehoren aan thuiszorg voor paarden.....	22
4.3.	Kritieke punten en risico's	23
4.4.	Verdienmodel.....	23
	Veldonderzoek	25
5.	Onderzoeksmethodologie	26
5.1.	Mixed Method design	26
5.2.	Dataverzamelmethode	26
5.3.	Dataverwerking	26
5.4.	Validiteit	26
6.	Dierenartsen, fysiotherapeuten en paraveterinair.....	27
6.1.	Standpunt van de medische deskundigen over het idee thuiszorg voor paarden.....	27
6.2.	De wijze waarop thuiszorg voor paarden het beste kan worden aangeboden.	28
6.3.	De zorgverlener	28
6.4.	Veelvoorkomende ziekten en blessures bij paarden	29
7.	Paardeneigenaren	30
7.1.	De onderzoekspopulatie	30
7.2.	Als het paard ziek is of een blessure heeft.....	30
7.3.	Het idee thuiszorg voor paarden.....	31
7.4.	De zorgverlener	33
8.	Discussie, conclusie, aanbevelingen.....	35
8.1.	Discussie	35
8.2.	Conclusie	35
8.2.1.	Antwoorden op de deelvragen.....	35
8.2.2.	Hypotheses en antwoord op de hoofdvraag.....	37
8.3.	Aanbevelingen.....	38
	Literatuur.....	39
	Bijlagen;	41
I.	Interviewvragen.....	42
II.	Enquêtevragen	42
III.	Enquête resultaten	44
IV.	Resultaten interview	47

Executive summary

Up to the present professional care or home care for horses, like we know it from human home care, does not exist and it might be possible that there is a certain extent of market demand for this. Professional care for horses means that if the horse has medical problems due to injury or illness or there is any reason why the horse is unable to work and needs specific care, there is someone who has more medical expertise than the owner of the horse and is able to take care of the horse in order to a good recovery process. The aim is to identify the extent in market demand for professional care for horses. What also is being investigated is the point of view of the direct experts in veterinarian care. The humane home care will serve as a reference framework for the study because it has been far more professionalized than the veterinarian care.

This research is focussed on a target group consists of veterinary entrepreneurs and other veterinary professionals who work with horses. For them there might be new opportunities if this study leads to market demand for professional care for horses.

The main question of the research is: To what extent there is market demand for professional care for horses within the equestrian industry in the Netherlands, and how is it achievable?

To answer the main question, there are three hypotheses made and answered.

Hypothesis 1: There is market demand for professional care for horses and it is also achievable.

Answer: Yes

Hypothesis 2: There is market demand for professional care for horses but it is not achievable.

Answer: No

Hypothesis 3: There is no market demand for professional care for horses. Answer: No

In the literature study investigation had been done to the current situation. The conclusion of this study was that welfare of horses is a high priority both by the government, equestrian organizations, medical experts as well as horse owners. Also there can be concluded that the role of the horse in society is changing because people increasingly become more and more emotionally attached to their horse. Therefore, there is a growing demand for medical specialties. The number of veterinarians specialises in horses is growing.

Health insurance for horses can have a major supporting role in this situation. Maybe it is possible to develop an insurance policy that connect to healthcare for horses, or maybe it is possible to reduce the premium of existing insurance if for example horses participate in a health program for horses. With the aim that the number of horses that has a health insurance will increase in the Netherlands, so the accessibility of healthcare for horses can be increased.

The current situation is that professional care for horses is not existing, however a similar service is already recommended on a scientific level in order to expand and develop the healthcare for horses with the aim to improve the equine welfare.

A business model that fits the provision of the service professional care for horses is the 'broker model'.

According to a 'mixed methods' research design, first qualitative study took place through interviews with veterinarian experts and after that the quantitative part of the research through surveys among horse owners.

Medical specialists are generally positive about the idea of professional care for horses as well as horse owners who were interviewed. This means that there are opportunities for entrepreneurs who would like to offer the service in professional care for horses. However, it is important to add value by perhaps purchasing instruments that are not interesting for individuals to purchase but are really useful by recovery of horses with medical problems. The motive why horse owners choose for

professional care is because they want the best care for their horse. Also the field research has shown that the welfare of the horse has a high priority. The costs associated with this service will have a major impact on demand because only ten percent of the respondents found that professional care for horses is not a good idea, but 96 percent of the respondents said that if they have to give a reason why they should not choose for this service, it will be because of the costs. The requirements which must be imposed to the professional improvers according to the respondents are that they must be equipped with at least a completed study MBO Para Veterinary and a first aid course for horses. Absolutely required is working experience in veterinarian care for horses.

The conclusion and also the answer to the main question is that within the equestrian industry in the Netherlands there is a high demand for professional care for horses provided that there is added value to the knowledge and expertise about medical care for horses. It also has to benefit equine welfare and the costs need to be acceptable. Also the service should be offered in conjunction with a veterinarian.

The benefits for veterinarians are that they can be relieved of checks and aftercare of patients, but at the same time they ensure good care for their patients. This ensures that veterinarians can accept more patients. The benefits for horse owners is that they get expert guidance on the recovery process of medical problems which improves the welfare of their horse. There are opportunities for veterinary professionals because this study shows that the service of professional care for horses does not exist yet, but there is market demand for this service.

For future research it is important to investigate whether veterinarians agree with this service and whether they are willing to cooperate with professional care providers for horses. It is also important to discuss with equine insurers about their important role in this and whether they see the added value in a policy in covering expenses for equine healthcare, or to lower the insurance premium in a certain way. Because only if the costs are acceptable for the horse owner, professional care for horses can succeed on a larger scale because not everyone can afford it easily. Also it is important to convince horse owners that healthcare professionals add value to their horse's well-being. Because nowadays people are more often emotionally connected to their horses and it is very important to give the horse owner the confidence to entrust the care of their horses to the professional.

Samenvatting

Tot op heden bestaat er geen professionele zorgverlening of thuiszorg voor paarden en de kans bestaat dat hier vraag naar is vanuit de markt. Thuiszorg voor paarden houdt in dat zodra een paard iets mankeert waardoor er niet gewerkt mag worden, bij blessure of ziekte, maar juist extra zorg is vereist zoals dat er aan de hand moet worden gestapt en bijvoorbeeld een been moet worden gekoeld of een wond verzorgd, is het misschien prettig als er dan iemand is die net dat beetje meer deskundigheid heeft dan een leek en deze zorg uit handen kan nemen.

De bedoeling is om in kaart te brengen in welke mate er vraag is naar deze vorm van zorgverlening en wat de meningen zijn van directe zorgexperts. De humane zorg zal dienen als referentiekader gedurende het onderzoek omdat deze al geprofessionaliseerd is.

De doelgroep waar dit onderzoek op wordt gericht zijn veterinaire ondernemers, veterinaire praktijkmanagers en paraveterinair die werken met paarden. Voor hen zijn er misschien nieuwe kansen als blijkt dat er een markt is voor professionele zorgverlening en verpleging bij paarden.

De hoofdvraag van het onderzoek was: In welke mate is er binnen de Hippische sector in Nederland vraag naar professionele zorgverlening en verpleging voor paarden en hoe is het uitvoerbaar? Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er hypothesen opgesteld en beantwoord.

Hypothese 1: Er is *wel* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden en het is ook uitvoerbaar. Antwoord: Ja

Hypothese 2: Er is *wel* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden maar het is niet uitvoerbaar. Antwoord: Nee

Hypothese 3: Er is *geen* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden. Antwoord: Nee

Eerst is er literatuuronderzoek gedaan om de huidige situatie in kaart te brengen. Aan de hand van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat het welzijn van paarden zowel door de overheid, de brancheorganisaties, hippische organisaties, medische deskundigen als ook paardenbezitters in een hoog vaandel staat en dat de rol van het paard binnen de maatschappij veranderd omdat men steeds meer emotioneel verbonden raakt met het paard. Daarom is er een groeiende markt voor medische specialismen. Ook het aantal dierenartsen dat alleen paarden behandelt groeit. Zorgverzekeringen zouden hier een grote ondersteunende rol in kunnen spelen. Mogelijk kunnen ze een verzekering ontwikkelen die aansluit bij de gezondheidszorg voor paarden of de premie van al bestaande verzekeringen verlagen als er bijvoorbeeld wordt deelgenomen aan een gezondheidsprogramma voor paarden. Met als doel dat het aantal tegen ziektekosten verzekerde paarden in Nederland toeneemt, waardoor de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor paarden kan worden vergroot.

De huidige situatie is dus dat professionele zorgverlening nog niet bestaat maar dat er al wel op wetenschappelijk niveau wordt aanbevolen om de gezondheidszorg voor paarden uit te breiden en door te ontwikkelen, met name met het oog op het welzijn van paarden.

Een verdienmodel dat bij de levering van de dienst thuiszorg voor paarden past is het makelaarsmodel.

Vervolgens is er volgens het 'mixed methods' onderzoeksdesign eerst kwalitatief onderzoek gedaan middels interviews van medische deskundigen en daarna kwantitatief onderzoek middels enquêtes onder paardeneigenaren.

Medisch specialisten zijn over het algemeen positief gestemd over het idee thuiszorg voor paarden net als de paardenbezitters die zijn ondervraagd, wat betekent dat hierin kansen liggen voor ondernemers die de dienst zouden willen aanbieden. Echter is het van belang om meerwaarde te creëren door misschien instrumenten aan te schaffen die voor particulieren niet interessant zijn om

aan te schaffen maar nuttig zijn als hun paard ziek is of een blessure heeft. De beweegreden waarom men voor thuiszorg kiest is omdat de paardeneigenaren de beste zorg voor hun paard willen. Zoals in het literatuuronderzoek was geconcludeerd valt ook na dit onderzoek op dat men het welzijn van het paard in een hoog vaandel heeft staan. De kosten die verbonden zijn aan deze dienst zullen van grote invloed gaan zijn op de vraag omdat slechts tien procent van de ondervraagden thuiszorg voor paarden geen goed idee vindt maar 96 procent geeft aan dat als ze een reden moeten opgeven waarom ze niet voor deze dienst zouden kiezen, dat vanwege de kosten zal zijn.

De eisen die gesteld moeten worden aan de zorgverleners volgens de respondenten zijn dat ze minimaal voorzien moeten zijn van een diploma MBO Paraveterinair en een cursus EHBO voor paarden. Wat absoluut niet mag ontbreken is werkervaring op dit gebied.

De conclusie en antwoord op de hoofdvraag is dat er binnen de Hippische sector in Nederland in meerdere mate vraag is naar thuiszorg voor paarden mits deze een meerwaarde is ten opzichte van de kennis en deskundigheid van de paardeneigenaar zelf, het welzijn van paarden ten goede komt en dat de kosten aanvaardbaar zijn. Verder moet de dienst worden aangeboden in samenwerking met de dierenarts. Een groot voordeel voor dierenartsen is dat zij worden ontlast van controles en nazorg maar wel goede zorg kunnen waarborgen voor hun patiënten. Een groot voordeel voor de paardenbezitter is dat zij deskundige begeleiding krijgen bij het herstelproces bij ziekten en blessures wat het welzijn van paarden ten goede komt. Voordelen voor paraveterinair zit in het feit dat de dienst thuiszorg voor paarden nog niet bestaat maar er wel degelijk vraag naar is.

Wat van belang is om verder te onderzoeken is of dierenartsen zich kunnen vinden in deze dienst en of zij bereid zijn een samenwerking aan te gaan met een thuiszorginstantie voor paarden. Daarnaast is het belangrijk om in gesprek te gaan met paardenverzekeraars wat zij zouden kunnen betekenen en of zij ook de meerwaarde inzien van een polis die kosten dekt voor nazorg tijdens herstel of bij ziekte. Of de premie te verlagen van de verzekering. Want pas als de kosten aanvaardbaar zijn voor de paardenbezitter zou thuiszorg voor paarden op grotere schaal kunnen slagen want niet iedereen kan het zomaar betalen. Verder is het van belang om de paardenbezitters ervan te laten overtuigen dat de zorgverleners deskundigen zijn die een meerwaarde vormen voor het welzijn van het paard. Dit om ze het vertrouwen te geven om de zorg van hun paard, waarmee ze vaak emotioneel mee zijn verbonden, met een gerust hart te kunnen toevertrouwen.

1. Inleiding

In dit hoofdstuk zal worden besproken wat de achtergrond is van het ontstaan van deze scriptie, daarna wordt het probleem verkend en wordt er een hoofdvraag, deelvragen en hypotheses opgesteld die het onderzoek vormgeven. Vervolgens wordt de doelstelling en de afbakening van het onderzoek besproken, waarna een omschrijving van de doelgroep en de relevantie van dit onderzoek voor de doelgroep volgt, om tot slot het hoofdstuk te eindigen met de opzet en structuur van het rapport.

1.1. Achtergrond

Zoals in het voorwoord staat beschreven is het idee om professionele zorgverlening te gaan onderzoeken ontstaan aan de keukentafel. Eigen ervaringen met een paard met een peesblessure waarvan de zorg intensief was heeft uiteindelijk tot het besef geleid dat het misschien wel een uitkomst is als er een bedrijf is dat die zorg uit handen kan nemen.

Na wat verdieping te hebben gezocht op het onderwerp werd duidelijk dat er binnen de hippische sector geen vorm van professionele zorgverlening en verpleging bestaat en daarom is er onderzoek nodig naar de mogelijkheden van zorg op professioneel niveau voor paarden bij ziekte of blessure. De mogelijkheden voor een concept voor professionele zorgverlening dat de mogelijkheid biedt om paardeneigenaren van de dagelijkse zorg voor hun zieke paard te ontlasten wordt dan ook in deze scriptie onderzocht.

1.2. probleemverkenning

1.2.1. Het probleem

Het probleem is dat er tot op heden geen professionele zorgverlening of thuiszorg voor paarden bestaat en de kans bestaat dat hier vraag naar is vanuit de markt. Thuiszorg voor paarden houdt in dat zodra een paard iets mankeert waardoor er niet gewerkt mag worden, bij blessure of ziekte, maar juist extra zorg is vereist zoals dat er aan de hand moet worden gestapt en bijvoorbeeld een been moet worden gekoeld of een wond verzorgd, is het misschien prettig als er dan iemand is die net dat beetje meer deskundigheid heeft dan een leek en deze zorg uit handen kan nemen.

Of er een dienst zoals thuiszorg voor paarden kan worden gerealiseerd en om de mate van vraag naar een dergelijke dienst bloot te leggen moet onderzoek worden gedaan en daarvoor is een hoofdvraag met deelvragen opgesteld.

1.2.2. Hoofdvraag

De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt;

In welke mate is er binnen de Hippische sector in Nederland vraag naar professionele zorgverlening en verpleging voor paarden en hoe is het uitvoerbaar?

Deze professionele zorgverlening houdt in dat zodra een diagnose of aangewezen behandeling(indicatie) door een medisch specialist is gesteld en er daardoor specifieke zorg is vereist

door de eigenaar of verzorger van het paard, deze ontlast wordt van de daarbij behorende werkzaamheden.

1.2.3. Deelvragen

De volgende deelvragen zijn opgesteld om een antwoord te kunnen krijgen op de hoofdvraag:

1. Hoe is de zorgverlening en verpleging op dit moment geregeld binnen de paardensector?
2. Wat zijn de meest voorkomende blessures en behandelingen bij paarden?
3. Hoe kan de vraag naar professionele zorgverlening worden omschreven vanuit het oogpunt van de paardeneigenaar?
4. Hoe kan de vraag naar professionele zorgverlening worden omschreven vanuit het oogpunt van dierenarts en fysiotherapeut?
5. Wie moeten de zorg gaan verlenen en welke eisen moeten worden gesteld aan deze personen?
6. Welke verdienmodellen zijn er voor zorgverlening en verpleging voor paarden?

1.2.4. Hypotheses

Uiteindelijk zijn er verschillende uitkomsten uit het onderzoek mogelijk en aan de hand van de vooraf opgestelde mogelijke probleemoplossingen.

Hypothese 1: Er is *wel* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden en het is ook uitvoerbaar.

Hypothese 2: Er is *wel* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden maar het is niet uitvoerbaar.

Hypothese 3: Er is *geen* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden.

1.3. Doelstelling en afbakening

1.3.1. Het doel van dit afstudeerwerkstuk

Dit afstudeerwerkstuk heeft als doel om vast te stellen in welke mate er vraag is naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden in Nederland en hoe dat eventueel geoperationaliseerd kan worden. Daarmee is in kaart gebracht in welke mate er behoefte is aan een dergelijk zorgverleningsconcept.

1.3.2. Breedte van het onderzoek

Onderzocht wordt het idee om professionele zorg te verlenen aan de hand van indicatie van een veterinaire arts, dat houdt in dat de betreffende dierenarts een behandelplan opstelt dat uitgevoerd wordt door de zorgverlener. Het is niet de bedoeling om zelf een diagnose te stellen en aan de hand daarvan een behandelplan te starten. De werkzaamheden zullen bestaan uit bijvoorbeeld het koelen van benen, aan de hand stappen, beweging geven met behulp van een stapmolen of longeren, verband of bandage aanleggen of verschonen, zalf aanbrengen, medicijnen toedienen, algemene controle gezondheid van het paard. Wat de professionele zorgverlener precies kan en mag doen zal in dit onderzoek ook verder onderzocht gaan worden.

Met name van belang binnen dit onderzoek is dat de meningen van medische deskundigen en paardeneigenaren worden verwerkt in het onderzoek. Omdat deze partijen direct baat kunnen hebben bij professionele zorgverlening.

De bedoeling is om in kaart te brengen in welke mate er vraag is naar deze vorm van zorgverlening en wat de meningen zijn van directe zorgexperts. De humane zorg zal dienen als referentiekader gedurende het onderzoek omdat deze al geprofessionaliseerd is. Ook wordt bekeken of de risico's aanvaardbaar zijn qua aansprakelijkheid en tot slot zal er een verdienmodel worden opgesteld ten gunste van de zorgverlener.

1.3.3. Grenzen van het onderzoek

Dit onderzoek vormt een basis voor eventueel vervolgonderzoek als er gekeken wordt naar welke partijen of belanghebbenden profijt kunnen hebben van de dienst. Daar wordt concreet mee bedoeld dat er nadrukkelijk niet wordt onderzocht in welke mate derden zoals verzekeraars, pensionhouders en opleiders een rol kunnen hebben bij het aanbieden van deze dienst.

Het gaat dus in dit onderzoek direct over de dienst en niet over alle voor- en nadelen voor derden. Ook wordt er geen bedrijfsplan opgesteld maar een globaal verdienmodel om tot het antwoord te kunnen komen of deze dienst in de praktijk rendabel zou kunnen zijn.

Ook worden de juridische aspecten grotendeels buiten beschouwing gelaten. Er wordt in dit onderzoek slechts bekeken of er significante risico's voor de professionele zorgverlener kunnen voorkomen in de vorm van aansprakelijkheid mocht een paard bijvoorbeeld niet opknappen na behandeling van de professionele zorgverlener. Dit omdat de risico's in kaart moeten worden gebracht.

Verder worden wel de opleidingseisen van professionele zorgverleners besproken, maar in dit onderzoek wordt niet onderzocht wat de mogelijkheden zijn van een opleiding speciaal toegespitst op professionele zorgverleners voor paarden. Dus concreet betekent dit dat er gekeken wordt naar de eisen die aan de professionele zorgverleners moeten worden gesteld maar niet naar de kansen voor opleiders in dit concept.

1.4. Relevantie

1.4.1. Doelgroep

De doelgroep waar dit onderzoek op wordt gericht zijn veterinaire ondernemers, veterinaire praktijkmanagers en paraveterinaren die werken met paarden. Voor hen zijn er misschien nieuwe kansen als blijkt dat er een markt is voor professionele zorgverlening en verpleging bij paarden.

Allereerst veterinaire ondernemers omdat er een nieuwe markt kan ontstaan, dit onderzoek zou voor hen relevant zijn om eventuele kansen op dit gebied in kaart te brengen. Bijvoorbeeld het starten van een veterinaire onderneming in zorg voor paarden.

Veterinaire praktijkmanagers zouden een grote rol kunnen krijgen in de vormgeving en het operationaliseren van een professioneel zorgconcept voor paarden. Zij zouden de dagelijkse werkzaamheden binnen een veterinaire onderneming in zorg voor paarden kunnen managen.

Voor paraveterinair zouden de kansen kunnen liggen in de ontwikkeling van nieuwe werkzaamheden op het gebied van fysieke verzorging van paarden die zorg nodig hebben. Dit omdat zij wellicht kunnen werken als zorgverlener bij een veterinaire onderneming in zorg voor paarden.

1.4.2. Relevantie voor de doelgroep

Aan de hand van deze scriptie kan worden vastgesteld of er behoefte is aan thuiszorg voor paarden. Indien kan worden aangetoond dat een significant deel van de onderzoekspopulatie behoefte heeft naar deze dienst kan dit rapport na afloop van het onderzoek gebruikt worden als opening naar een nieuwe markt met nieuwe kansen en dat maakt dit onderzoek voor de doelgroep van grote waarde. Anderzijds kan het zijn dat de conclusie is dat er geen of weinig vraag is naar professionele zorgverlening en verpleging en daarmee maakt dat dit onderzoek waardevol is geweest om tot die conclusie te komen.

Voor de doelgroep is dit onderzoek dus relevant omdat dit onderzoek zal uitwijzen of er daadwerkelijk een markt is voor professionele zorgverlening en verpleging voor paarden.

1.5. Opzet en structuur

Allereerst wordt er begonnen met informatie over wat er al bekend is over het onderwerp, de literatuurstudie, hieraan zijn de hoofdstukken twee, drie en vier gewijd. De bronnen die hiervoor zijn gebruikt bestaan uit wetenschappelijke rapporten, studies, boeken en artikelen. Aan de hand hiervan worden een aantal conclusies getrokken waarna het volgende deel van het onderzoek kan starten.

In het tweede deel van het onderzoek wordt de daadwerkelijke vraag naar 'thuiszorg voor paarden' onderzocht. Eerst oriënterend onderzoek en daarna beschrijvend onderzoek, dat houdt in dat het zowel een kwalitatief als kwantitatief karakter heeft. Daarom wordt gekozen voor het exploratief mixed methods onderzoeksontwerp.

De dataverzamelmethode is zowel primair als secundair omdat gebruik wordt gemaakt van reeds bestaande bronnen, voor het literatuuronderzoek. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de mediatheek van CAH Dronten, externe databanken en het internet. Maar ook wordt er informatie verzameld middels enquêtes en interviews. Dat kan zijn per email, telefoon, persoonlijke gesprekken of via de website thesistools.nl als hulpmiddel voor enquêtes.

Uiteindelijk zullen de resultaten van zowel het literatuuronderzoek als ook het kwalitatief en kwantitatief onderzoek worden gebundeld tot een uiteindelijke conclusie waarmee het onderzoek kan worden afgerond.

Literatuurstudie

2. Het paard

In dit hoofdstuk wordt er aan de hand van literatuuronderzoek gekeken naar de mate van belangrijkheid van het welzijn van het paard en welke rol het paard heeft in de maatschappij. Daarna wordt ingegaan op de ontwikkelingen binnen de hippische gezondheidszorg en tot slot wordt de rol van verzekeringsmaatschappijen voor paarden besproken.

2.1. Welzijn van het paard

De maatschappelijke belangstelling voor het welzijn van dieren is groter dan ooit, ook op professioneel niveau wordt er veel aandacht aan besteed. Voor de paardenhouderij is in 2009 het Plan van Aanpak Welzijn in de paardenhouderij gepresenteerd en in november 2014 heeft de Sectorraad Paarden in samenwerking met de Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht een digitale welzijnscheck ontwikkeld om met name de bewustwording en kennis onder hippische ondernemers te vergroten. Eerder werd er al, in opdracht van het Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie, de sector paardenhouderij en de Dierenbescherming, door de universiteit van Wageningen, Livestock Research, een welzijnsmonitor ontwikkeld. Deze is ook bedoeld om de kennis en bewustwording over dit onderwerp onder de hippische ondernemers te vergroten.

De definitie van het woord welzijn, volgens de Faculteit Diergeneeskunde van de universiteit van Utrecht, vanuit het diergeneeskundig perspectief is: 'Een individu verkeert in een staat van welzijn als het in staat is zich actief aan te passen aan zijn levensomstandigheden en daarmee een toestand te bereiken die het individu als positief ervaart.'

Uit het onderzoeksrapport welzijnsmonitor paarden van Smits, M.F.H. (2014) blijkt dat in het jaar 1965 door de Britse Brambell-commissie een vijftal vrijheden van het dier is voorgesteld waarop vandaag de dag nog steeds het dierwelzijn wordt getoetst. Ook uit de gezondheids- en welzijnswet voor dieren zijn de vijf vrijheden te herleiden.

Verfijnd door de Animal Welfare Council zijn de vrijheden:

1. Vrij zijn van dorst, honger en ondervoeding door de beschikbaarheid van vers water en voer waarmee een optimale gezondheid en energiehuishouding wordt gegarandeerd.
2. Vrij zijn van fysiek en fysiologisch ongerief door een geschikte huisvesting te bieden, inclusief een comfortabele rust- en schuilplaats.
3. Vrij zijn van pijn, verwondingen en ziektes door deze te voorkomen en wanneer deze toch optreden, door ze snel en adequaat te diagnosticeren en behandelen.
4. Vrij zijn om het normale gedrag te kunnen uitvoeren door voldoende bewegingsvrijheid te geven, in een daartoe geschikte stalruimte en door sociale huisvesting met soortgenoten.
5. Vrij zijn van angst en chronische stress door huisvesting en management die angst en stress voorkomen.

Kortgezegd zijn de vrijheden dus: goede voeding, goede huisvesting, goede gezondheid en voor de diersoort normaal gedrag. Zoals hiervoor al gezegd zijn ook in de gezondheids- en welzijnswet voor dieren zijn de vijf vrijheden opgenomen:

1. Dierenmishandeling: het is verboden dieren zonder redelijk doel pijn of letsel toe te brengen en de gezondheid en het welzijn van dieren te benadelen. Dit is een handelingsvergriep. Het verbod is zowel van toepassing op gehouden dieren als op niet gehouden dieren.
2. Verboden handelingen: een aantal handelingen met dieren zijn per definitie verboden, zoals een hond als trekkracht gebruiken zonder daar een ontheffing voor te hebben. Dit is een overtreding.
3. Zorgverlening: iedereen heeft de plicht hulpbehoevende dieren zorg te verlenen. Doet men dit niet, dan is men in overtreding.
4. Zorgplicht: houders van dieren zijn verplicht hun dieren te verzorgen. Dus water, voedsel, huisvesting, medische zorg. Doen ze dit niet, dan is dit een nalatingsvergriep.

2.2. Het paard en de maatschappij

Wageningen UR rapporteerde in 2012 dat in Nederland tussen de 300.000 en 500.000 paarden gehouden en ingezet worden op vele manieren; van politie tot zorgboerderij en van landbouw tot sport en recreatie. Bijna 900.000 mensen zijn actief met de paardensport bezig, ruim 450.000 mensen rijden wel eens paard. Het aantal paardenhouderijen of ook wel mensen met paarden is groter en meer divers dan de houderij van productiedieren.

Uit het proefschrift over de paardenarts, verleden, heden en toekomst van een beroep (Loomans 2008) kwam naar voren dat het paard als sport en recreatiedier nog altijd toeneemt. Paardeneigenaren zijn tegenwoordig meer emotioneel verbonden met hun paard en de samenleving heeft dierwelzijn hoog in het vaandel staan. Door het in het leven roepen van erkende paardendierenartsen, keuringsdierenartsen voor paarden en de zowel nationaal als internationaal erkende specialisaties op het gebied van de gezondheidszorg van het paard, werd voldaan aan de groeiende marktvraag.

2.3. De hippische gezondheidszorg

2.3.1. Ontwikkelingen binnen de hippische gezondheidszorg

Uit een onderzoek van de faculteit Diergeneeskunde van de universiteit van Utrecht, onder begeleiding van Dr. Loomans is de invoering van een jaarlijkse gezondheids- en welzijnsprogramma onderzocht (Kralingen, 2010). Het concept is voortgekomen uit een bestaand model dat reeds gebruikt wordt in de Verenigde Staten.

Uit de onderzoeksresultaten van dit onderzoek blijkt dat de paardeneigenaren van deze paardenpraktijk zeer geïnteresseerd zijn in een gezondheids- en welzijnsprogramma voor hun paarden. Gezien de onderzoeksresultaten zou de implementatie van een gezondheids- en welzijnsprogramma voor paarden, voor deze paardenpraktijk een te realiseren concept moeten zijn. Bij een goede introductie en uitvoering hiervan kunnen beide eerder genoemde partijen profiteren van een zekere winst op minstens een zestal punten.

1. Toename van de gezondheids- en welzijnszorg van het paard.
2. Ontwikkeling / versterking van de binding tussen eigenaar, paard en praktijk.
3. Vestigen van kwaliteit als zorgstandaard.

4. Efficiënter werken / verhogen van declarabele uren.
5. Planmatig werken / uitbreiding van 'vaste' werkzaamheden.
6. Service- en zorgverbetering.

2.3.2. De toekomst van de hippische gezondheidszorg

Onderzoek naar het perspectief van het beroep paardenarts (Loomans 2008) wijst uit dat het aantal dierenartsen en dierenartsenpraktijken die alleen paarden behandelen toeneemt. De economische kant van de geneeskunde van het paard is niet direct vergelijkbaar met die van de humane geneeskunde aangezien in die sector het inkomen min of meer gegarandeerd is door verzekeringsgelden of de overheid. Deze situatie stelt extra eisen aan de paardendierenarts die naast dierenarts ook nog een concurrerende ondernemer moet zijn.

Aanbevelingen uit het onderzoek voor de toekomst van de gezondheidszorg voor paarden:

- Maak kennis en kwaliteit zichtbaar op alle niveaus, dat wil zeggen, de recent afgestudeerde studiep pad paard student, de algemene practicus, de erkende paardendierenarts, de keuringsdierenarts en de gecertificeerde specialist, en maak aan iedereen duidelijk wat er van wie verwacht kan worden, hoe ze aan hun expertise zijn gekomen en hoe ze deze onderhouden.
- Overweeg om op basis van vragen uit de markt nieuwe "specialismen" in het leven te roepen, zoals bv. de sportpaardendierenarts.
- Vergroot de toegankelijkheid van de zorg door eigenaren te stimuleren hun paarden voor ziektekosten te laten verzekeren en denk mee over alternatieve vormen van verzekeringen. Benadruk hierbij ook het belang van de verzekering voor het dierwelzijn.
- Splits de ondernemer van de dierenarts en denk aan praktijken aangestuurd door derden met de dierenarts als medewerker, of aan een eigen praktijkmanager, als ondernemer zijn niet jouw roeping is of die van je collega.
- Investeer in kennis en vaardigheden op het gebied van het welzijn van het paard om de rol van de paardendierenarts als ambassadeur van het paard waar te kunnen maken.

2.3.3. Rol en kansen paardenverzekeraars

Uit de resultaten van het onderzoek van de faculteit Diergeneeskunde aan de universiteit van Utrecht (Kralingen, 2010) blijkt dat een vrij groot percentage van het totaal aantal respondenten voor hun paard een aparte verzekering heeft afgesloten. Desondanks heeft hiervan nog niet de helft van de respondenten hun paard tegen ziektekosten verzekerd. Echter het merendeel van het totaal aantal respondenten heeft aangegeven geen aparte verzekering voor hun paard afgesloten te hebben en dit ook niet binnenkort van plan te zijn. Als binnen de enquête de respondenten gevraagd wordt of zij een verzekering voor hun paard af zouden sluiten als de verzekeraar meebetaald aan een gezondheids- en welzijnsprogramma voor hun paard, antwoord bijna 40% van de respondenten dit niet te doen. De meest genoemde reden hiervoor is dat ze de paardenverzekeringen te duur vinden, de eigenbijdrage of het eigenrisico hoog is en ze meestal maar beperkt uitkeren. Daarnaast vindt er op verschillende gebieden uitsluiting plaats zodra het paard ouder wordt. Dit slechte imago van paardenverzekeringen lijkt geen positieve stimulans voor eigenaren om hun paard tegen ziektekosten te verzekeren.

Misschien is dit wel de kans voor verzekeraars om dit tij te keren door te kijken welke mogelijkheden zij zien met betrekking tot het ontwikkelen van een gezondheids- en welzijnsprogramma en hoe zij

richting de cliënten hierin ondersteunend kunnen optreden. Mogelijk kunnen ze een verzekering ontwikkelen die aansluit bij het gezondheids- en welzijnsprogramma of de premie van al bestaande verzekeringen verlagen als er wordt deelgenomen aan een dergelijk programma. Met als doel dat het aantal tegen ziektekosten verzekerde paarden in Nederland toeneemt, waardoor de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor paarden kan worden vergroot.

3. Zorgverlening voor paarden vergeleken met thuiszorg voor mensen

In dit hoofdstuk wordt er ingegaan op de huidige situatie van de zorgverlening voor paarden, daarna wordt er ingegaan op ondernemen in de veterinaire sector. Daarna wordt de humane zorg onder de loep genomen en gebruikt als referentiekader voor de hippische zorg. Daarna wordt uiteengezet wat thuiszorg nu eigenlijk inhoudt.

3.1. De huidige situatie van de hippische zorg

Uit het proefschrift over de paardenarts, verleden, heden en toekomst van een beroep (Loomans 2008) kan worden afgeleid dat er binnen de Nederlandse hippische sector nog geen vorm van professionele zorgverlening voor paarden bestaat buiten een dierenartsenpraktijk of ander medisch centrum waar paarden worden verpleegd onder toezicht van medische specialisten.

Aanbevelingen voor de toekomst van de gezondheidszorg voor paarden zijn dat er op basis van vragen uit de markt nieuwe specialismen in het leven worden geroepen ter bevordering van de gezondheid van paarden. En er moet onderscheid gemaakt worden tussen de ondernemer en de dierenarts, dit omdat het van belang is dat ieder doet waar het goed in is. Verder wordt nog aanbevolen om te investeren in kennis en vaardigheden op het gebied van welzijn van het paard.

Uit onderzoek naar de mogelijkheden van een gezondheidsprogramma voor paarden (Kralingen, 2010) blijkt dat in de Verenigde Staten een praktijk is dat reeds gebruik maakt van een jaarlijks gezondheids- en welzijnsprogramma voor paarden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat men in de Verenigde Staten ook aan het ontwikkelen is op dit gebied. Maar er bestaat nog geen vorm van professionele zorgverlening voor paarden buiten een medisch centrum en zonder observatie van dierenartsen.

De huidige situatie is dus dat professionele zorgverlening nog niet bestaat maar dat er al wel op wetenschappelijk niveau wordt aanbevolen om de gezondheidszorg voor paarden uit te breiden en door te ontwikkelen, met name met het oog op het welzijn van paarden.

3.2. Ondernemen in de veterinaire sector

Om succesvol te kunnen ondernemen in de veterinaire sector zijn er, in een artikel geschreven over ondernemen in de veterinaire sector (Godelie, 2012) naast de bestaande vijf marketing p's nog een vijftal p's opgesteld namelijk; People; Profit; Planet; Pride; Pleasure. Deze laatste vijf zijn specifiek gericht op de veterinaire sector en worden hieronder kort samengevat:

People: Klanten willen optimale diergeneeskundige zorg voor hun dieren, altijd en overal en voor een redelijke prijs. De maatschappij wil dat er zorg wordt gedragen voor dierenwelzijn, diergezondheid, en volksgezondheid. Belangrijk is om een goed netwerk te hebben en te weten waar klanten de beste zorg kunnen krijgen.

Profit: Alleen met winst kunnen investeringen in innovatieve producten en diensten worden gedaan. Daarnaast is winst ook nodig als vergoeding voor de investering en risico's van de ondernemer.

Planet: Er bestaat een toenemende verzakelijking en concurrentie van de veterinaire markt. Er is sprake van schaalvergroting van praktijken en klinieken, van differentiatie in de zorg, van nieuwe bedrijfsvormen en productranges.

Pride: Optimale veterinaire zorg op een kwalitatief hoog niveau bieden voor een acceptabele prijs, zodat de maatschappelijke waardering voor het vak groot blijft. Be good and show it!

Pleasure: Plezier en voldoening ligt in een lijn met een optimale balans tussen werk en privé. Ruimte voor gezin en professie betekent dat er sprake moet zijn van wederzijdse flexibiliteit; doorgroeimogelijkheden, flexibilisering in het werk; goede communicatie; werkafstemming en optimalisering van de werkprocessen in een gezonde en duurzame werkomgeving.

Hierboven zijn ook beschreven de drie dimensies van maatschappelijk verantwoord ondernemen namelijk de triple P : people, profit en planet. Middels de vijf p's voor de veterinaire sector kan worden geïnterpreteerd op welke wijze het mogelijk is om zowel succesvol als maatschappelijk verantwoord te ondernemen in de veterinaire sector.

3.3. De humane zorg als referentiekader

3.3.1. Kernbegrippen thuiszorg

De humane zorg is ten opzichte van de hippische zorg is zeer ver ontwikkeld. Omdat er de laatste tijd steeds meer aandacht wordt besteed aan het welzijn van paarden is het wellicht goed om de humane thuiszorg als voorbeeld te gebruiken om de hippische zorg op locatie vorm te kunnen geven.

Allereerst is het van belang om een aantal begrippen die in de humane zorg worden gehanteerd uiteen te zetten die kunnen worden doorgevoerd in de ontwikkeling van de hippische thuiszorg. Deze zijn afkomstig uit het boek 'introductie in de gezondheidszorg' (van den Burgt, van Mechelen Gevers, te Lintel Hekkert, 2005)

- **Lijnen in de zorg:** Er bestaan verschillende lijnen in de zorg, eerstelijns, tweedelijns en derdelijns. Eerstelijns wordt uitgevoerd door bijvoorbeeld huisartsen, tandartsen, verpleegkundigen en verzorgenden en is extramuraal, dat betekent zorg zonder opname in een instelling maar bij mensen thuis zoals in de thuiszorg het geval is.
- **Cure- of caresector:** Er bestaat een verschil tussen curesector en caresector. Thuiszorg valt onder caresector. Het zijn vooral chronisch zieken die een beroep doen op de humane thuiszorg namelijk 44 % van de ontvangers. De thuiszorg biedt naast verzorging en verpleging ook kraamzorg, preventieve baby en kleuter zorg aan maar ook voedingsvoorlichting en dieetadvisering aan.
- **Indicatie:** Na indicatie is het mogelijk om thuiszorg te krijgen. Indicatie houdt in dat er een behandelplan is opgesteld door een arts waarna de zorg plaatsvindt. Particuliere zorg maakt het mogelijk om thuiszorg te krijgen zonder een indicatie.
- **Revalidatie:** Revalidatie is gericht op herstel of verbetering van mogelijkheden van mensen met lichamelijk letsel of functiebeperkingen door een ongeval, ziekte of aangeboren aandoening. Revalidatie kan plaatsvinden in daarin gespecialiseerde instellingen of centra maar ook in ziekenhuizen of verpleeghuizen, tijdens een opname of poliklinisch. Revalidatiecentra werken samen met de huisarts, de thuiszorg en andere instellingen in de

zorgketen. Iedere revalidant heeft te maken met een vast team van behandelaars, het behandelteam, dit team stelt gezamenlijk een behandelplan op. Welke disciplines deel uitmaken van het team, hangt af van het gezondheidsprobleem.

- **De markt die gezondheidszorg heet:** Er zijn drie markten te onderscheiden binnen de gezondheidszorg;
  1. Zorgverleningsmarkt, de markt tussen zorgaanbieders en zorggebruikers.
  2. Zorginkoopmarkt, de markt tussen zorgverzekeraars en zorgaanbieders.
  3. Verzekeringsmarkt, de markt tussen zorgverzekeraars en zorggebruikers.

Uiteindelijk gaat het erom dat zorgbehoevenden zorg krijgen zodat gezondheidsprobleem oplost of beperkt worden en dat tegen een redelijke prijs.

3.3.2. Wat is thuiszorg

Volgens Amaris zorggroep en Stichting Icare, twee grote zorgverleners kan thuiszorg worden omschreven als het bieden van ondersteuning en zorg terwijl de persoon verblijft in zijn of haar eigen woonomgeving. En ook zorg die bijdraagt aan de kwaliteit van leven.

Onder het begrip thuiszorg vallen verschillende diensten;

- Huishoudelijke hulp
- Persoonlijke verzorging
- Verpleegkundige zorg
- Wijkverpleging / gespecialiseerde verpleging
- Persoonsalarmering
- Begeleiding
- Dagbesteding / behandeling
- Nachtzorg
- Particuliere zorg

3.4. Uitkomsten van het literatuuronderzoek

Aan de hand van het literatuuronderzoek kan worden geconcludeerd dat het welzijn van paarden zowel door de overheid, de brancheorganisaties, hippische organisaties, medische deskundigen als ook paardenbezitters in een hoog vaandel staat en dat de rol van het paard binnen de maatschappij veranderd omdat men steeds meer emotioneel verbonden raakt met het paard. Daarom is er een groeiende markt vraag naar medische specialismen. Ook het aantal dierenartsen dat alleen paarden behandelt groeit.

Ook wordt genoemd in dat het belangrijk is de toegankelijkheid van de zorg te vergroten door eigenaren te stimuleren hun paarden voor ziektekosten te laten verzekeren en denk mee over alternatieve vormen van verzekeringen. Verder wordt er op universitair niveau onderzocht hoe de gezondheidszorg voor paarden geoptimaliseerd moet worden. De dierenarts moet tegelijkertijd ondernemer zijn omdat de inkomsten niet gewaarborgd zijn zoals binnen de humane zorg waar zorgverzekeringen zekerheden biedt. Daarom is een efficiënte manier van werken van belang en is er een idee ontstaan om een gezondheids-welzijnsprogramma voor paarden te implementeren om een aantal winsten te kunnen behalen om zo het zorgaanbod te optimaliseren.

Zorgverzekeringen zouden hier een grote ondersteunende rol in kunnen spelen. Mogelijk kunnen ze een verzekering ontwikkelen die aansluit bij de gezondheidszorg voor paarden of de premie van al bestaande verzekeringen verlagen als er bijvoorbeeld wordt deelgenomen aan een gezondheidsprogramma voor paarden. Met als doel dat het aantal tegen ziektekosten verzekerde paarden in Nederland toeneemt, waardoor de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor paarden kan worden vergroot.

De huidige situatie is dus dat professionele zorgverlening nog niet bestaat maar dat er al wel op wetenschappelijk niveau wordt aanbevolen om de gezondheidszorg voor paarden uit te breiden en door te ontwikkelen, met name met het oog op het welzijn van paarden.

Het begrip thuiszorg kan worden omschreven als het bieden van ondersteuning en zorg terwijl de persoon verblijft in zijn of haar eigen woonomgeving. En ook zorg die bijdraagt aan de kwaliteit van leven.

De speerpunten van het begrip op basis van de uitkomsten van deze literatuurstudie die als leidraad gebruikt kunnen gaan worden voor het vervolg van het onderzoek zijn:

- Een duidelijke beschrijving van het begrip thuiszorg toegespitst op de Hippische sector.
- De eisen die gesteld moeten worden aan zorgverleners.
- De waarde van thuiszorg voor paarden voor de Hippische sector.

4. De vormgeving van het zorgmodel

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek, maar nog voor er een veldonderzoek wordt uitgezet en er conclusies kunnen worden getrokken met betrekking tot de haalbaarheid van mogelijkheden van thuiszorg voor paarden wordt er middels dit hoofdstuk inzichtelijk hoe een zorgmodel eruit zou kunnen komen te zien. Ook worden de kritieke punten van het zorgmodel besproken en wordt er een verdienmodel gekozen die passend zou zijn voor het zorgmodel.

4.1. Wie gaat de thuiszorg voor paarden verlenen

In de nota diergeneesmiddelen (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009) staat dat dierenartsen de plicht hebben om de diergeneeskunde op een zorgvuldige wijze uit te oefenen, “voor het heil van mens en dier”. Van een dierenarts mag worden verwacht dat deze alleen middelen voorschrijft voor dieren die onder zijn ‘hoede’ staan, nadat op adequate veterinaire gronden een diagnose is gesteld (Good Veterinary Practice). Dit vereist kennis omtrent het dier, de dierhouderij, het bedrijf en de lokale situatie. Daarbij moeten dierenartsen handelen in overeenstemming met de bij de registratie van diergeneesmiddelen gegeven voorschriften. De dierenarts is als ‘poortwachter’ ervoor verantwoordelijk dat diergeneesmiddelen zorgvuldig, selectief en restrictief worden voorgeschreven en toegepast. Het merendeel van de diergeneesmiddelen mag uitsluitend door de dierenarts worden toegepast of is op recept van de dierenarts verkrijgbaar.

Vanuit dit oogpunt zal thuiszorg voor paarden moeten worden benaderd en de basis van de medische zorg voor het paard moet dan ook afkomstig zijn vanuit de dierenarts. Uitsluitend op doorverwijzing of in samenwerking met de dierenarts kan thuiszorg voor paarden worden verleend.

De zorgverlener moet minimaal de opleiding MBO Paraveterinair met goed gevolg afgerond hebben. Verder is het dus van belang dat de zorgverlener een aanvulling is op de dierenarts, omdat de dienst medisch van aard is en het welzijn van het paard het uitgangspunt is.

De reden waarom de opleiding MBO Paraveterinair een minimumeis zou moeten zijn komt puur omdat volgens de Wet Dieren (Besluit Diergeneeskundigen 2013) paraveterinair bevoegd zijn om bepaalde kleine medische handelingen te verrichten, mits onder begeleiding van een dierenarts en ook mogen zij behandelplannen uitvoeren op aanwijzing van de dierenarts. Paraveterinair zijn echter niet wettelijk bevoegd om zelfstandig diergeneeskundige handelingen te verrichten. Ze worden gezien als aanvulling op het werk van de dierenarts.

4.2. De handelingen en werkzaamheden die toebehoren aan thuiszorg voor paarden

Aan de hand van het latere veldonderzoek zal een beeld ontstaan welke handelingen verricht kunnen worden door de zorgverlener. Paraveterinair zijn wettelijk gezien bevoegd om de beschreven handelingen uit te voeren.

De volgende handelingen kunnen en mogen volgens de Wet Dieren (Besluit Diergeneeskundigen 2013) worden verricht door de zorgverlener:

- Medicijnen toedienen
- Dagelijkse wondverzorging
- Benen koelen en aan de hand stappen
- Kleine medische handelingen uitvoeren onder toezicht van een dierenarts zoals bloedprikken, infuus aanleggen, toedienen van anesthesie
- Algemeen onderzoek (AO) ademhaling, hartslag, temperatuur
- Afnemen van monsters ten behoeve van laboratoriumonderzoek
- Algemene toestand van het paard rapporteren
- Advisering op het gebied van welzijn
- Periodiek ontwormen

4.3. Kritieke punten en risico's

Omdat wettelijk is vastgelegd middels de Wet Dieren (Besluit Diergeneeskundigen 2013) welke handelingen paraveterinair mogen uitvoeren is het van belang dat hieraan gehoor wordt gegeven en daarom kan er zonder samenwerking met een dierenarts geen meerwaarde gecreëerd kan worden ten opzichte van de eigenaar van het paard. Dit omdat bepaalde handelingen dan niet wettelijk zijn toegestaan.

Verder is het een risico dat als een zorgverlener zonder begeleiding of controle van een dierenarts te werk gaat, deze volgens het Besluit Diergeneeskundigen in overtreding is. Dit is dus niet toegestaan.

Mocht het herstelproces niet verlopen zoals de paardeneigenaar hoopt kan de verantwoordelijkheid worden afgeschoven op de deskundigheid van de zorgverlener. Om dit risico te elimineren is het van belang om te kunnen aantonen dat de zorgverlener bekwaam en gediplomeerd is. Ook hierom is samenwerking met een dierenarts van belang. Een goede verzekering en leveringsvoorwaarden zijn daarom ook essentieel.

4.4. Verdienmodel

Een verdienmodel dat bij de levering van de dienst thuiszorg voor paarden past is het makelaarsmodel. Dit verdienmodel kan als volgt worden omschreven; makelaars verdienen elke keer als zij een succesvolle deal hebben tot stand hebben weten te brengen, in dit geval door een koper en een verkoper aan elkaar te koppelen. Voor thuiszorg voor paarden zou de makelaarsrol aan een dierenarts kunnen worden toegekend.

Om hierin weer te refereren naar de humane zorg kan worden gekeken naar kraamzorg. Vanuit een verloskundigenpraktijk wordt één of meerdere kraamzorgbureaus aanbevolen waarmee zij werken, zij hanteren dus ook het makelaarsmodel. Kraamzorg is niet wettelijk verplicht maar wordt bijna altijd afgenomen. De reden hierachter is ten eerste omdat het gedeeltelijk of geheel vergoed wordt door de zorgverzekeraar en ten tweede omdat het werk van de verloskundige en de kraamverzorgster op elkaar is afgestemd. De verloskundige moet net als dierenartsen nazorg verlenen en maar zij hebben hier weinig tijd voor. Deze brengt korte bezoeken bij de kraamvrouw en vraagt dan de gegevens van de kraamverzorgende, om vervolgens weer snel door te kunnen naar de volgende kraamvrouw. De gezondheid ligt in dit geval als het ware in de handen van de verloskundige, als er

iets mis is zijn zij aansprakelijk. Zo kan het ook worden gezien in de diergezondheidszorg. De zorgverlener die de thuiszorg voor paarden verleent is een aanvulling voor de dierenarts door de monitoring uit handen te nemen. Dus zowel het ontlasten van de dierenarts als ook de paardeneigenaar.

Veldonderzoek

5. Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt besproken hoe het veldonderzoek is vormgegeven en hoe de data is verzameld en verwerkt, tot slot wordt er nog aandacht geschonken aan de validiteit van het onderzoek.

5.1. Mixed Method design

Aan de hand van de uitkomsten van het literatuuronderzoek wordt nu een veldonderzoek uitgezet om te verkennen in welke mate er vraag is naar professionele zorgverlening voor paarden. De bedoeling is om in kaart te brengen in welke mate er vraag is naar professionele zorgverlening en wat de meningen zijn van directe zorgexperts. De humane zorg zal dienen als referentiekader gedurende het onderzoek omdat deze al geprofessionaliseerd is.

Eerst wordt er oriënterend onderzoek gedaan en daarna beschrijvend onderzoek, dat houdt in dat het zowel een kwalitatief als kwantitatief karakter heeft. Daarom wordt gekozen voor het exploratief mixed method design. Voor het kwalitatieve deel van het onderzoek zijn interviews afgenomen bij medische deskundigen en voor het kwantitatieve deel zijn enquêtes afgenomen onder paardenbezitters.

5.2. Dataverzamelmethode

De dataverzamelmethode van dit deel van het onderzoek, het veldonderzoek, is alleen primair omdat gebruik wordt gemaakt van informatie die wordt verzameld middels enquêtes en interviews.

De dataverzameling heeft plaatsgevonden per email, telefoon, persoonlijke gesprekken of via de website thesistools.nl als hulpmiddel voor enquêtes. Er zijn verschillende dierenartspraktijken uit het hele land benaderd en zes daarvan zijn uiteindelijk geïnterviewd. Verder zijn er 50 enquêtes verspreid onder paardeneigenaren binnen de kringen van CAH Vilentum, Vereniging Eigen Paard persoonlijke kringen en netwerk via social media. Alle respondenten die hebben meegewerkt aan dit onderzoek zullen niet bij naam worden genoemd.

5.3. Dataverwerking

De resultaten van de interviews worden gecodeerd en geanalyseerd op overeenkomsten en verschillen. De resultaten van de enquêtes worden verwerkt in het programma SPSS en zullen worden weergegeven door middel van diagrammen en tabellen.

Uiteindelijk zullen de resultaten van zowel het literatuuronderzoek als ook veldonderzoek worden gebundeld tot een voorbeeld hoe het zorgmodel eruit kan komen te zien en uiteindelijk de conclusie waarmee het onderzoek kan worden afgerond.

5.4. Validiteit

Vijftig respondenten ten opzichte van de gehele onderzoekspopulatie is een kleine fractie, daarom kan er niet worden gegeneraliseerd naar de hele doelgroep en wordt er gesteld dat de uitkomsten slechts indicatief zijn.

6. Dierenartsen, fysiotherapeuten en paraveterinair.

In dit hoofdstuk worden de interviews die zijn gehouden onder medische deskundigen besproken, door middel van het coderen van de verkregen informatie kan er een beeld worden geschept over de richtingen waarin de medische deskundigen hun standpunt hebben over het onderwerp.

6.1. Standpunt van de medische deskundigen over het idee thuiszorg voor paarden

Alle ondervraagden waren in meerdere mate positief gestemd over het idee thuiszorg voor paarden. Ze vonden het een sympathiek idee en nuttig. Het zou een goede aanvulling kunnen zijn op het werk van de dierenarts. Ze waren over het algemeen kritisch of het kostentechnisch haalbaar is. Ook vroegen respondenten zich af of het logistiek haalbaar zou kunnen zijn, omdat er voorrijkosten gerekend moeten worden en vaak meerdere keren per dag behandeling nodig is. Soms ook met meerdere personen als het een moeilijk handelbaar paard betreft. Verder werd er aangegeven dat het wellicht een goed idee is voor grotere stallen en pensionstallen. Volgens één respondent is de beste oplossing om het paard naar een kliniek te brengen omdat daar 24 uur per dag zorgverleners aanwezig zijn. Ook werd de vraag gesteld of mensen zouden willen betalen voor het afstappen van hun paard.

Hieronder is een tabel weergegeven waarin de resultaten van de interviews zijn gecodeerd, hiervoor is gekozen om de uitkomsten goed te kunnen interpreteren. De uitkomsten van de interviews zijn terug te vinden in de bijlagen.

Categorieën	Codes	fragmenten uit het materiaal
Meningen over het idee 'thuiszorg voor paarden'	Positief	Sympathiek idee / nuttig / goed idee, waarschijnlijk vraag naar een dergelijke dienst bij grotere stallen en pensionstallen / een idee waar wellicht potentie in zit maar is het kostentechnisch en geografisch haalbaar? Je zou het kunnen zien als aanvulling op de arts en ook in samenwerking met de arts.
	Neutraal / twijfelachtig	Is het kostendekkend te krijgen / is het logistiek mogelijk / ont-zorgen goed idee maar lastig in de uitvoering / kostentechnisch haalbaar? Nog niet direct enthousiast, ik denk dat eigenaren met goede begeleiding dit zelf moeten kunnen. Nu zie ik daar alleen een mogelijkheid in voor zeer welgestelde eigenaren.
	Negatief	Als je kijkt vanuit het oogpunt dat je beste zorg wil voor het paard dan moet je hem naar de kliniek brengen want dat is het beste. Ik denk niet dat mensen willen betalen voor het afstappen van hun paard, dan vragen ze wel iemand op stal

Tabel 1: Meningen over het idee 'thuiszorg voor paarden'.

6.2. De wijze waarop thuiszorg voor paarden het beste kan worden aangeboden.

Aan de medisch specialisten is de vraag gesteld op welke wijze thuiszorg voor paarden het beste kan worden aangeboden. Daarbij waren twee uitkomsten mogelijk, namelijk dat de dienst een medische aanvulling is of dat het gezien moet worden als een aanvulling voor de eigenaar.

Duidelijk is geworden dat het met name vanuit de medische kant zou moeten worden aangeboden, anders is er geen toegevoegde waarde aan de dienst. Aan de hand stappen kan iedereen en de vraag is of mensen daarvoor willen betalen. Meerwaarde kan gecreëerd worden door aanschaf van instrumenten die voor particulieren niet interessant zijn om aan te schaffen. Ook bijvoorbeeld in samenwerking met de dierenarts shockwavetherapie toepassen op locatie. Dit ook weer gezien uit het kostentechnische oogpunt, de voorrijkosten voor een dierenarts zijn hoog. Een goede samenwerking met de dierenarts is essentieel.

Hieronder is weer een tabel weergegeven waarin de resultaten van de interviews zijn gecodeerd, hiervoor is gekozen om de uitkomsten goed te kunnen interpreteren.

Categorieën	Codes	fragmenten uit het materiaal
Welke benadering?	Medische aanvulling	Medische kant anders geen toegevoegde waarde. Iemand die met het paard aan de hand stapt is daar ook wel aanwezig op stal. Meerwaarde creëren door aanschaf instrumenten die voor particulieren niet interessant zijn om te kopen. / i.s.m. dierenarts / paraveterinair die een rondje rijd vanuit een kliniek kan een optie zijn maar het is ook net wat je wilt. als je de beste zorg voor het dier wilt beter naar kliniek als het als een soort honden uitlaatservice kan ook maar kan zo iemand wel beoordelen of het herstel goed verloopt?
	Service voor eigenaar	vooral service voor eigenaar. / Als de dierenarts een Paraveterinair hiervoor zou adviseren word het misschien eerder gebruik van gemaakt. Als het als service gezien word dan maken mensen er misschien minder snel gebruik van.

Tabel 2: meningen over medische benadering of service voor de eigenaar.

6.3. De zorgverlener

Op de vraag welke eisen gesteld moeten worden aan de zorgverleners zijn twee belangrijke uitkomsten gekomen. Namelijk dat ervaring in het vak zeer belangrijk is en dat de zorgverlener minstens de MBO opleiding paraveterinair moeten hebben gevolgd. Met name omdat het overgrote deel van de handelingen die een zorgverlener zou moeten gaan uitvoeren medisch van aard zijn.

Hieronder is te zien hoe de uitkomsten zijn geïnterpreteerd door middel van coderen.

Categorieën	Codes	fragmenten uit het materiaal
Eisen aan zorgverleners	Paraveterinair	Paraveterinair of student diergeneeskunde of dierverzorgers / Wettelijke bepalingen zitten er aan vast. Ik denk dat een Paraveterinair meer geschoold is in ziektes en behandeling etc. dan een paardenhouderij student. Mbo lijkt me voldoende hiervoor. Een Paraveterinair heeft ook meer ervaring op ziekte gebied.
	Ervaring	ervaring is zeer belangrijk. Aan het werk bij dierenarts en vanuit daar kennis en ervaring opbouwen. Opleiding zegt niks over ervaring. / vooral ervaring met paarden en aanvullende ervaring verbanden/ verpleging/ etc. / bij lastige paarden soms 2 personen nodig
De handelingen die een zorgverlener zou kunnen gaan uitvoeren	Medisch	bijvoorbeeld als een paard shocktherapie nodig heeft zou een zorgverlener naar dat paard kunnen gaan om de therapie uit te voeren. Scheelt tijd voor de dierenarts en ook kosten voor eigenaar. voorrijtarief is al gauw 80/90 euro voor een controle als dierenarts moet komen. / verbandwissels / Alle werkzaamheden die horen bij de ziekte verzorging of wondverzorging. / oraal medicijnen toedienen
	Niet medisch	Training / koelen been / afstappen / therapeutisch beweging geven

Tabel 3: Meningen over de zorgverlener.

6.4. Veelvoorkomende ziekten en blessures bij paarden

Om een beeld te kunnen krijgen waar de zorgverlener mee te maken zal gaan krijgen is gevraagd wat de meest voorkomende ziekten en blessures zijn bij paarden. In de onderstaande tabel kan worden afgelezen dat met name blessures en aandoeningen aan het bewegingsapparaat veel voorkomend zijn, net als wonden. Ook komen spierblessures voor.

Categorieën	Codes	fragmenten uit het materiaal
Veelvoorkomende blessures	Bewegingsapparaat	beenwonden, bewegingsapparaat / rugproblemen / pezen/ beenblessures
	Wonden	Wonden / wonden door in groep lopen
	Spiere	Spierletsels

Tabel 4: Veelvoorkomende blessures.

7. Paardeneigenaren

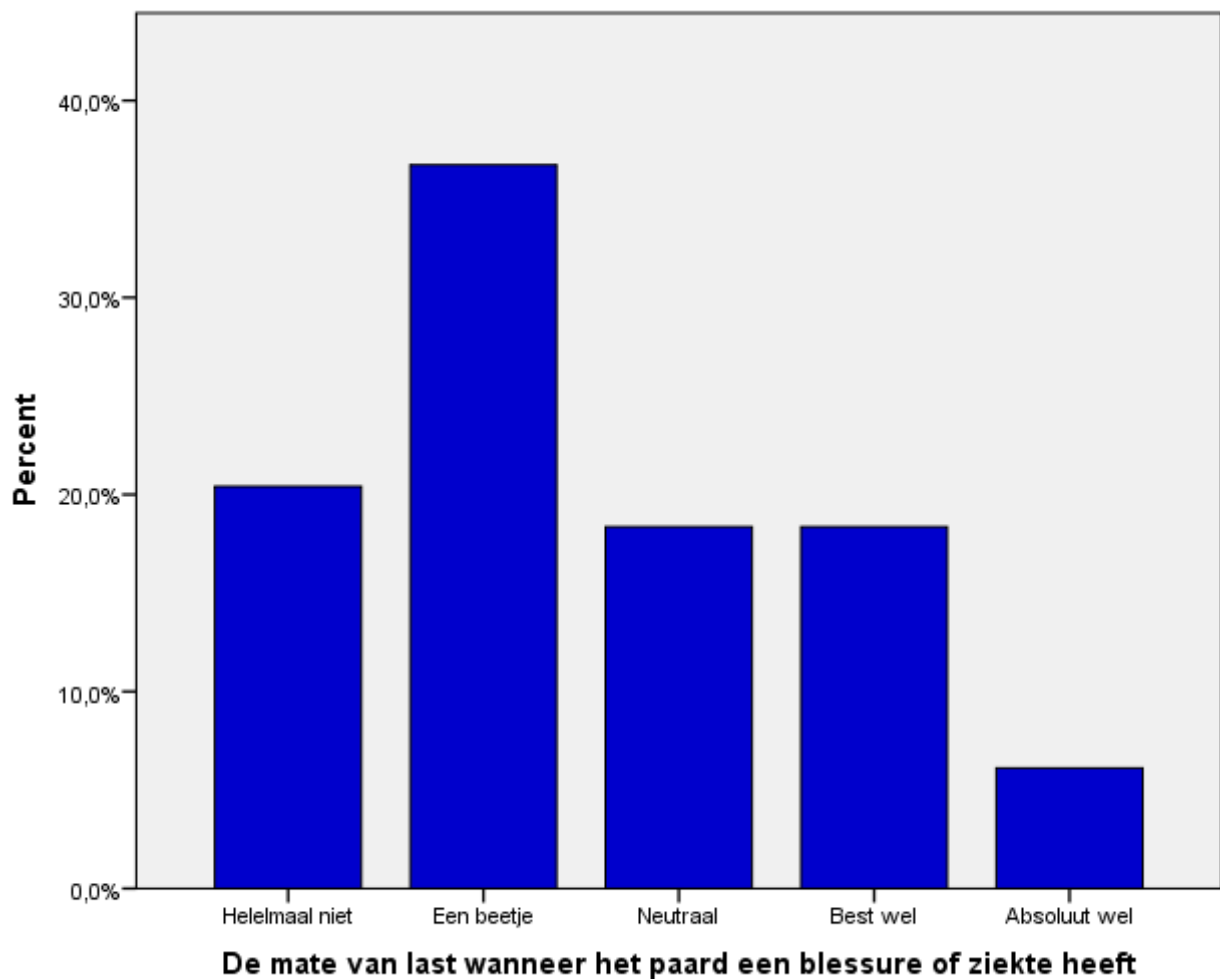
In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête die is verspreid onder paardeneigenaren besproken. Allereerst wordt de onderzoekspopulatie kort besproken en daarna zullen de resultaten van het onderzoek middels tabellen en grafieken worden gevisualiseerd.

7.1. De onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle paardeneigenaren uit Nederland. Via de website Thesistools.nl is er een enquête verspreid onder paardeneigenaren binnen de kringen van CAH Vilentum, Vereniging Eigen Paard persoonlijke kringen en netwerk via social media. Hieraan hebben uiteindelijk 50 respondenten gehoor gegeven en deze groep vormt de basis voor de uitkomsten van de enquête. De enquêtevragen en resultaten zijn te vinden in de bijlagen.

7.2. Als het paard ziek is of een blessure heeft

Allereerst is er onderzocht in welke mate men het als last ervaart als er extra tijd gespendeerd moet worden aan het paard als deze ziek is of een blessure heeft. Slechts 20 procent van de respondenten gaf aan het helemaal niet als een last te ervaren.

Figuur 1: De mate van last voor de eigenaar

Als het paard ziek is of een blessure heeft verzorgt bijna de helft van de respondenten hun paard(en) zelf en de andere helft krijgt bij de verzorging hulp van anderen.

Hulp van anderen bij zorg blessure / ziekte

	Aantal	%
Zelf	21	42
Hulp van anderen	2	4
Beide	27	54
Totaal	50	100

Tabel 5: De verzorging van het zieke paard

Men is er in meerdere mate misschien of wel mee geholpen als de werkzaamheden, al dan niet deels, uit handen kunnen worden gegeven om zo te worden ontlast van de werkzaamheden. 20 procent van de ondervraagden is hier niet mee geholpen.

In welke mate is men geholpen bij uit handen geven van de werkzaamheden

	Aantal	%
Ja	12	24
Nee	10	20
Misschien	28	56
Totaal	41	100

Tabel 6: hulp bij verzorging

7.3. Het idee thuiszorg voor paarden

Aan de respondenten is de vraag gesteld wat voor hen belangrijke aspecten zijn als zij wel zouden kiezen voor thuiszorg voor paarden, hiervoor zijn een aantal redenen genoemd en deze zijn weergegeven in onderstaande tabel. Wat men de voornaamste redenen vindt is optimale zorg in combinatie met deskundige begeleiding in samenwerking met de dierenarts. Opmerkelijk is dat men niet als voornaamste reden geeft om te ontzorgen. Ook het kostendekkende aspect vindt men in mindere mate van belang.

Redenen waarom men voor thuiszorg voor paarden zou kiezen

	Antwoorden	
	Aantal	%
Optimale zorg voor mijn paard	29	64%
Het scheelt veel tijd	17	38%
Het ontzorgt mij	10	22%
Deskundige begeleiding in samenwerking (nauw contact) met dierenarts	23	51%
Verzekeringopolis die deze kosten dekt	15	33%
Totaal	94	209%

Tabel 7: Waarom men kiest voor thuiszorg

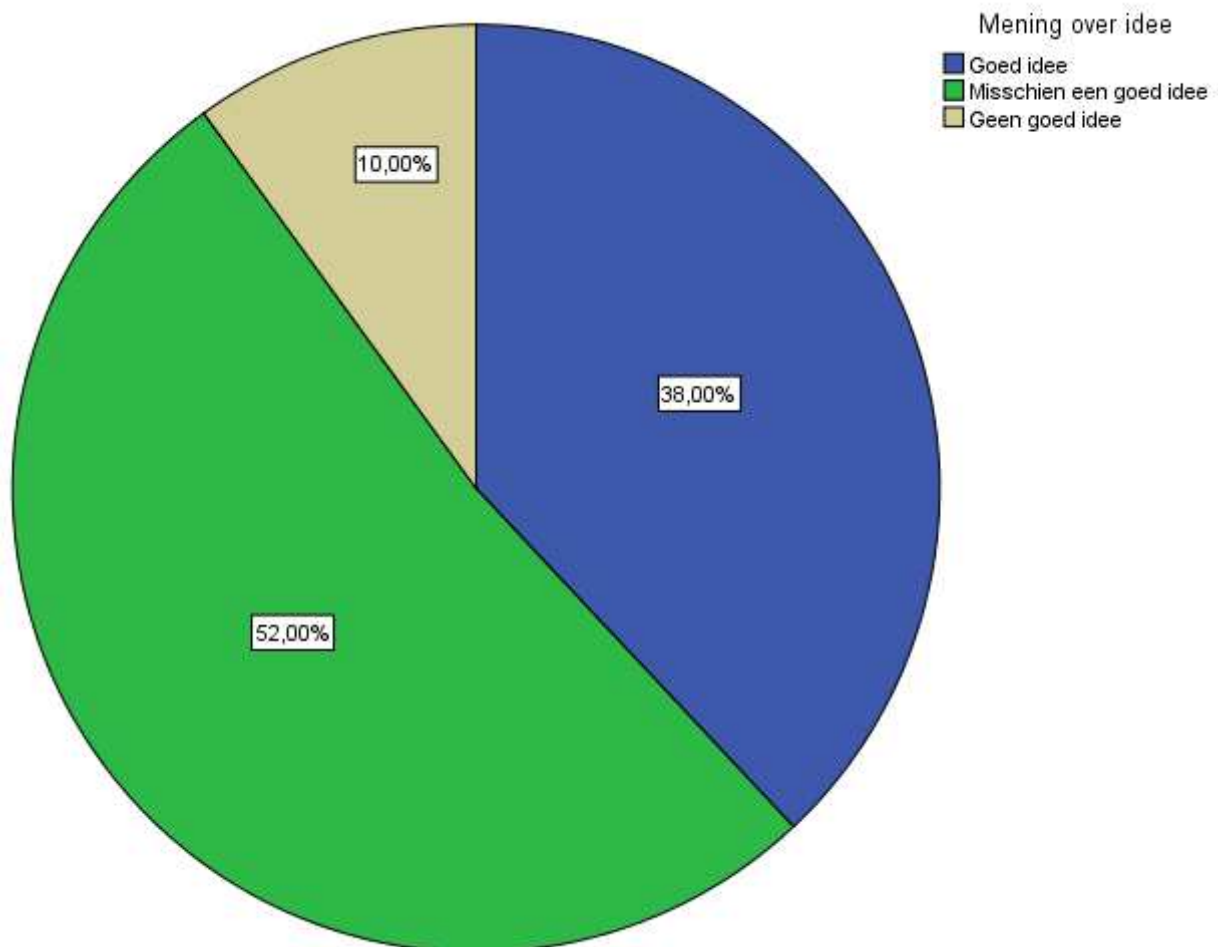
Als de vraag wordt omgedraaid zodat men redenen opgeeft waarom ze niet voor thuiszorg voor paarden zouden kiezen geven bijna alle respondenten aan dat de kosten die eraan verbonden zijn voor hen een reden zou zijn. Ook het vertrouwen in de zorgverlener blijkt met bijna 32 procent een groot struikelblok te zijn. De respondenten gaven verder ook aan zelf de verantwoordelijkheid en controle te willen houden.

Redenen waarom men niet voor thuiszorg voor paarden zou kiezen

	Antwoorden	
	Aantal	%
Vertrouwen in de zorgverlening	15	32%
De kosten die eraan verbonden zijn	45	96%
Mijn paard heeft het niet nodig	8	17%
Ik vind het geen goed idee	5	11%
Totaal	63	155%

Tabel 8: Waarom men niet kiest voor thuiszorg

Het idee thuiszorg voor paarden vindt slechts tien procent geen goed idee, in de taartdiagram hieronder is de verdeling weergegeven.

Figuur 2 Het idee thuiszorg voor paarden

Verdere aanvullingen van respondenten zijn dat het in het belang van het welzijn van paarden een goede aanvulling zou kunnen zijn, wellicht in samenwerking met een lokale dierenarts. Ook om extra ondersteuning te bieden bij revalidatie om voortgang en herstelproces te monitoren en om vragen te kunnen stellen. Ook misschien om handelingen te verrichten die anders de dierenarts zou moeten doen.

7.4. De zorgverlener

Aan de personen die paarden gaan verzorgen en verplegen moeten bepaalde opleidingseisen worden gesteld om de mate van deskundigheid te kunnen aantonen. Deze vraag is gesteld aan de respondenten en daarvan vonden de meesten dat de minimale eis moet zijn dat een zorgverlener de MBO opleiding Paraveterinair met goed gevolg heeft afgerond. Ook een cursus EHBO mag volgens 38% niet ontbreken. De antwoorden van de respondenten die anders hebben geantwoord waren voornamelijk dat ervaring erg belangrijk is.

Opleidingseisen zorgverlener

	Antwoorden	
	Aantal	%
Minimaal MBO opleiding Paardenhouderij	11	22%
Minimaal MBO opleiding Paraveterinair	29	58%
Een afgeronde HBO studie	10	20%
Cursus EHBO bij het KNHS	19	38%
Anders namelijk	13	26%
Totaal	82	164%

Tabel 9: Opleidingseisen

Vervolgens werd gevraagd aan de respondenten welke werkzaamheden zij vinden passen bij thuiszorg voor paarden, hieronder is een tabel weergegeven waarin is af te lezen welke werkzaamheden van belang zijn volgens de respondenten. Gebleken is dat bijna alle werkzaamheden passend zijn voor thuiszorg voor paarden. Het periodiek ontwormen van paarden en een adviserende rol op het gebied van welzijn vindt men het minst belangrijk.

Werkzaamheden die vallen onder thuiszorg voor paarden

	Antwoorden	
	Aantal	%
Bandageren	33	66%
Medicijnen toedienen	40	80%
Dagelijkse wondverzorging	47	94%
Benen koelen	43	86%
Aan de hand stappen	41	82%
Contact houden met dierenarts	24	48%
(AO) Algemeen onderzoek uitvoeren (ademhaling, pols, temperatuur etc.)	33	66%
Algemene toestand van het paard dagelijks rapporteren	35	70%
Advisering op het gebied van welzijn van uw paard(en)	15	30%
Periodiek ontwormen op basis van mestonderzoek	8	16%
Anders namelijk	5	10%
Totaal	324	648%

Tabel 10: Werkzaamheden zorgverlener

8. Discussie, conclusie, aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het veldonderzoek besproken, vervolgens worden er op basis van de uitkomsten een aantal aanbevelingen gedaan.

8.1. Discussie

Vijftig respondenten ten opzichte van de gehele onderzoekspopulatie is een kleine fractie, echter is er wel getracht een grotere groep respondenten te krijgen middels social media kanalen van Vereniging Eigen Paard maar aan deze oproep werd minder gehoor gegeven dan verwacht. Omdat het aantal niet erg hoog is kan er niet worden gegeneraliseerd naar de hele doelgroep en wordt er gesteld dat de uitkomsten slechts indicatief zijn.

De basis van dit onderzoek was om een beeld te krijgen van de mate van vraag naar thuiszorg voor paarden, hiervoor was de onderzoekspopulatie paardenbezitters. Ook een zestal medisch deskundigen zijn geïnterviewd over het idee, daaruit is goede en bruikbare informatie gekomen, echter had de rol van de dierenarts bij thuiszorg voor paarden dieper onderzocht kunnen worden. Daarom zou nu nog de vraag gesteld kunnen worden of dierenartsen een samenwerking met thuiszorg voor paarden aan zouden willen gaan, want dat is een cruciaal punt. Ook had verder onderzocht kunnen worden welke specifieke medische handelingen uitgevoerd zouden kunnen worden door de zorgverlener volgens de dierenarts en hoe het werk van de zorgverlener een aanvulling kan zijn op het werk van de dierenarts door de werkzaamheden op elkaar te laten aansluiten.

8.2. Conclusie

8.2.1. Antwoorden op de deelvragen

1. Hoe is de zorgverlening en verpleging op dit moment geregeld binnen de paardensector?

Aan de hand van het literatuuronderzoek kan worden geconcludeerd dat het welzijn van paarden zowel door de overheid, de brancheorganisaties, hippische organisaties, medische deskundigen als ook paardenbezitters in een hoog vaandel staat en dat de rol van het paard binnen de maatschappij veranderd omdat men steeds meer emotioneel verbonden raakt met het paard. Daarom is er een groeiende markt vraag naar medische specialismen. Ook het aantal dierenartsen dat alleen paarden behandelt groeit.

Ook wordt genoemd dat het belangrijk is de toegankelijkheid van de zorg te vergroten door eigenaren te stimuleren hun paarden voor ziektekosten te laten verzekeren en denk mee over alternatieve vormen van verzekeringen. Verder wordt er op universitair niveau onderzocht hoe de gezondheidszorg voor paarden geoptimaliseerd moet worden. De dierenarts moet tegelijkertijd ondernemer zijn omdat de inkomsten niet gewaarborgd zijn zoals binnen de humane zorg waar zorgverzekeringen zekerheden biedt. Daarom is een efficiënte manier van werken van belang en is er een idee ontstaan om een gezondheids-welzijnsprogramma voor paarden te implementeren om een aantal winsten te kunnen behalen om zo het zorgaanbod te optimaliseren.

Zorgverzekeringen zouden hier een grote ondersteunende rol in kunnen spelen. Mogelijk kunnen ze een verzekering ontwikkelen die aansluit bij de gezondheidszorg voor paarden of de premie van al bestaande verzekeringen verlagen als er bijvoorbeeld wordt deelgenomen aan een gezondheidsprogramma voor paarden. Met als doel dat het aantal tegen ziektekosten verzekerde paarden in Nederland toeneemt, waardoor de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor paarden kan worden vergroot.

De huidige situatie is dus dat professionele zorgverlening nog niet bestaat maar dat er al wel op wetenschappelijk niveau wordt aanbevolen om de gezondheidszorg voor paarden uit te breiden en door te ontwikkelen, met name met het oog op het welzijn van paarden.

2. Wat zijn de meest voorkomende blessures en behandelingen bij paarden?

De blessures die het meeste voorkomen bij paarden zijn blessures aan het bewegingsapparaat en wonden. Verder komt er in mindere mate koliek voor net als aandoeningen aan de ogen. Bij thuiszorg voor paarden zullen dit dus de meest voorkomende ziekten en blessures zijn waar men mee te maken krijgt.

3. Hoe kan de vraag naar professionele zorgverlening worden omschreven vanuit het oogpunt van de paardeneigenaar?

Paardenbezitters zijn over het algemeen positief gestemd over het idee thuiszorg voor paarden, wat betekent dat hierin kansen liggen voor ondernemers die de dienst zouden willen aanbieden. Echter is het van belang om meerwaarde te creëren door misschien instrumenten aan te schaffen die voor particulieren niet interessant zijn om aan te schaffen maar nuttig zijn als hun paard ziek is of een blessure heeft. De beweegredenen waarom men voor thuiszorg kiest is omdat de paardeneigenaren de beste zorg voor hun paard willen. Zoals in het literatuuronderzoek was geconcludeerd valt ook na dit onderzoek op dat men het welzijn van het paard in een hoog vaandel heeft staan.

Verondersteld kan worden dat thuiszorg voor paarden en de dierenarts als het ware twee componenten zijn die elkaar praktisch gezien kunnen aanvullen. Paardenbezitters zouden baat kunnen hebben bij deze dienst als zij vertrouwen hebben in het concept en als de kosten die hieraan verbonden zijn aanvaardbaar zijn. De kosten voor een visite van de dierenarts is hoog en juist om deze kosten te drukken kan thuiszorg voor paarden een meerwaarde zijn voor de paardenbezitter. Verder kan geconcludeerd worden dat de kosten die verbonden zijn aan deze dienst van grote invloed zal gaan zijn op de vraag omdat slechts tien procent van de ondervraagden thuiszorg voor paarden geen goed idee vindt maar 96 procent geeft aan dat als ze een reden moeten opgeven waarom ze niet voor deze dienst zouden kiezen, dat vanwege de kosten zal zijn.

4. Hoe kan de vraag naar professionele zorgverlening worden omschreven vanuit het oogpunt van dierenarts en fysiotherapeut?

Dierenartsen zijn over het algemeen ook positief gestemd over het idee thuiszorg voor paarden. Concluderend kan worden gesteld dat de dienst aangeboden moet worden als een medische aanvulling op het werk van de dierenarts. Verder is het belangrijk dat de zorgverleners de opleiding MBO Paraveterinair met succes hebben afgerond en ervaring hebben in het werkveld. Mede omdat ook wettelijk verplicht is om bepaalde medische handelingen uit te mogen voeren. Dit kan echter nooit zonder samenwerking met of supervisie van een dierenarts.

5. *Wie moeten de zorg gaan verlenen en welke eisen moeten worden gesteld aan deze personen?*

De eisen die gesteld moeten worden aan de zorgverleners volgens de respondenten zijn dat ze minimaal voorzien moeten zijn van een diploma MBO Paraveterinair en een cursus EHBO voor paarden. Wat absoluut niet mag ontbreken is werkervaring op dit gebied.

De volgende handelingen kunnen volgens de uitkomsten van het onderzoek worden verricht door de zorgverlener:

- Aan de hand stappen met het paard en longeren
- Benen koelen, koel kompressen of afsputten
- Bandages aanleggen
- Dagelijkse wondverzorging
- Voorgescreven medicijnen toedienen
- Algemene gezondheidstoestand monitoren en terugkoppelen aan dierenarts
- Herstelproces monitoren en contact houden met eigenaar
- Handelingen zoals shockwavetherapie uitvoeren voor dierenarts
- Het uitvoeren van een behandelplan opgesteld door de dierenarts

6. *Welke verdienmodellen zijn er voor zorgverlening en verpleging voor paarden?*

Een verdienmodel dat bij de levering van de dienst thuiszorg voor paarden past is het makelaarsmodel. Dit verdienmodel kan als volgt worden omschreven; makelaars verdienen elke keer als zij een succesvolle deal hebben tot stand hebben weten te brengen, in dit geval door een koper en een verkoper aan elkaar te koppelen. Voor thuiszorg voor paarden zou de makelaarsrol aan een dierenarts kunnen worden toegekend.

8.2.2. **Hypotheses en antwoord op de hoofdvraag**

De hoofdvraag van het onderzoek was: In welke mate is er binnen de Hippische sector in Nederland vraag naar professionele zorgverlening en verpleging voor paarden en hoe is het uitvoerbaar?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er hypothesen opgesteld, deze worden hieronder beantwoord.

Hypothese 1: Er is *wel* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden en het is ook uitvoerbaar. Antwoord: Ja

Hypothese 2: Er is *wel* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden maar het is niet uitvoerbaar. Antwoord: Nee

Hypothese 3: Er is *geen* vraag naar professionele zorgverlening en verpleging bij paarden. Antwoord: Nee

Dus samengevat is de uitkomst van dit onderzoek dat er binnen de Hippische sector in Nederland in meerdere mate vraag is naar thuiszorg voor paarden mits deze een meerwaarde is ten opzichte van

de kennis en deskundigheid van de paardeneigenaar zelf, het welzijn van paarden ten goede komt en dat de kosten aanvaardbaar zijn. Verder moet de dienst worden aangeboden in samenwerking met de dierenarts. Een groot voordeel voor dierenartsen is dat zij worden ontlast van controles en nazorg maar wel goede zorg kunnen waarborgen voor hun patiënten. Een groot voordeel voor de paardenbezitter is dat zij deskundige begeleiding krijgen bij het herstelproces bij ziekten en blessures wat het welzijn van paarden ten goede komt. Voordelen voor paraveterinair zit in het feit dat de dienst thuiszorg voor paarden nog niet bestaat maar er wel degelijk vraag naar is.

8.3. Aanbevelingen

Wat van belang is om te onderzoeken is of dierenartsen zich kunnen vinden in deze dienst en of zij bereid zijn een samenwerking aan te gaan met een thuiszorginstantie voor paarden. Daarnaast is het belangrijk om in gesprek te gaan met paardenverzekeraars wat zij zouden kunnen betekenen en of zij ook de meerwaarde inzien van een polis die kosten dekt voor nazorg tijdens herstel of bij ziekte. Of de premie te verlagen van de verzekering. Want pas als de kosten aanvaardbaar zijn voor de paardenbezitter zou thuiszorg voor paarden op grotere schaal kunnen slagen want niet iedereen kan het zomaar betalen.

Verder is het van belang om de paardenbezitters ervan te laten overtuigen dat de zorgverleners deskundigen zijn die een meerwaarde vormen voor het welzijn van het paard. Dit om ze het vertrouwen te geven om de zorg van hun paard, waarmee ze vaak emotioneel mee zijn verbonden, met een gerust hart te kunnen toevertrouwen.

Tot slot zou ik willen aanbevelen om de humane zorg als referentiekader te blijven zien want hieraan kan veel informatie en bruikbare modellen worden ontleend die van waarde kunnen zijn voor de hippische gezondheidszorg.

Literatuur

- Burgt, M. van der, Lintel Hekkert, M. te en Mechelen-Gevers E. van,** *Introductie in de gezondheidszorg*. ISBN: 978-90-313-4812-1 (Print) 978-90-313-6544-9 (Online) (2005)
<http://link.springer.com/book/10.1007/978-90-313-6544-9/page/2>
- Devereux, BA BVSc MRCVS S.** *The veterinary care of the horse*. ISBN: 978-0-85131-924-7(2006)
- Giesen, I en Vranken, In. J. B. M.** *Het paard en de dierenarts*. De Hoge Raad binnenstebuiten. Verslag van een experiment. blz. 31-40 (2003)
https://pure.uvt.nl/portal/files/564789/3PaardDierenarts_Vranken.PDF
- Godolie. H** *ondernemen in de veterinaire sector* (2012)
<http://www2.vvaa.nl/ondernemen-de-diergeneeskunde-de-10-ps>
- Kralingen, M.R. van** *Invoering van een gezondheids- en welzijnsprogramma voor paarden*. Faculty of Veterinary Medicine Theses. (2010)
<http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/45371/Definitief%20Onderzoeksrapport%20Marijn%20Van%20Kralingen.pdf?sequence=1>
- Loomans, Dr. J.** *The equine veterinarian: past, present and prospects of a profession*. Proefschrift. (2008)
<http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/31144/loomans.pdf?sequence=2>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.** *Nota diergeneesmiddelen* Beleidsnota 2009 (2009)
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/notas/2009/11/03/nota-diergeneesmiddelen.html>
- Ministerie Economische Zaken.** *Wet Dieren*. Besluit Diergeneeskundigen(2013)
- Ministerie Economische Zaken.** *Wet Dieren*. Artikel 2.8. Diergeneeskundige handelingen.
http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/Hoofdstuk2/1/Artikel28/geldigheidsdatum_04-02-2015
- Ministerie Economische Zaken.** *Wet Dieren*. Artikel 2.9. Bevoegdheid tot het verrichten van diergeneeskundige handelingen.
http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/Hoofdstuk2/1/Artikel29/geldigheidsdatum_04-02-2015
- Ministerie Economische Zaken.** *Wet Dieren*. Artikel 4.1. Toelating dierenartsen en andere personen.
http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/Hoofdstuk4/1/Artikel41/geldigheidsdatum_04-02-2015
- Ministerie Economische Zaken.** *Wet Dieren*. Artikel 4.3. Register
http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/Hoofdstuk4/1/Artikel43/geldigheidsdatum_04-02-2015
- Ohl, F en Hellebrekers, L. J.** *'Dierenwelzijn' – De diergeneeskundige positie*. Tijdschrift voor Diergeneeskunde Deel 134 Aflevering 18 (2009)
<https://knmvd.nl/media/default.aspx/emma/org/10848240/Dierenwelzijn,%20de%20diergeneeskundige%20positie%20Artikel%20TvD%2015%20sept%202009.pdf>
- Smits, M.F.H** *Welzijnsmonitor Paarden*. Faculty of Veterinary Medicine Theses. (2014)
<http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/289402/onderzoeksverslag%20maartje%20af.pdf?sequence=1>

Internet:

link.springer.com

sciencedirect.cah.nl

www.amaris.nl

www.edigit.nl

www.eigenpaard.nl

www.icare.nl

www.sectorraadpaarden.nl

www.thesistools.nl

www.uu.nl/universiteitsbibliotheek

www.vanleeuwenvoorpaarden.nl

www.wetten.nl

www.woumarec.nl

Bijlagen;

I. Interviewvragen

De volgende vragen zijn gesteld om een beeld te kunnen schetsen van de standpunten van medisch specialisten.

Ik ben een: dierenarts / paraveterinair/ fysiotherapeut

1. Wat vindt u van het idee thuiszorg voor paarden?
2. Zou thuiszorg voor paarden vanuit de 'medische kant' moeten worden aangeboden dus in samenwerking met de dierenarts of moet het meer gezien worden als een service voor de eigenaar?
3. Welke personen zouden volgens u het beste ingezet kunnen worden om thuiszorg te verlenen? Daarmee wordt bedoeld, welke mate van professionaliteit? Opleidingsniveau, kennis, ervaring, etc.
4. Welke handelingen/werkzaamheden zou een zorgverlener moeten uitvoeren volgens u?
5. Wat zijn veelvoorkomende blessures en ziekten waarbij een revalidatieperiode of nazorg is vereist door de eigenaar/verzorgers van het paard?

II. Enquêtevragen

Enquêtevragen voor paardenbezitters over thuiszorg voor paarden

Voor mijn studie Hippische bedrijfskunde aan de CAH in Dronten doe ik momenteel onderzoek in welke mate er vraag is naar 'thuiszorg' voor paarden. Thuiszorg voor paarden houdt in dat zodra een paard iets mankeert waardoor er niet gewerkt mag worden (blessure of ziekte) maar juist extra zorg is vereist zoals dat er aan de hand moet worden gestapt en bijvoorbeeld een been moet worden gekoeld of een wond verzorgd, is het misschien prettig als er dan iemand is die net dat beetje meer deskundigheid heeft dan een leek en deze zorg uit handen kan nemen.

Voor dit onderzoek ben ik benieuwd naar de meningen van paardenbezitters en zou ik graag willen vragen of u als paardenbezitter een aantal vragen zou willen beantwoorden over dit onderwerp. Het invullen kost slechts 2 minuten van uw tijd. Alvast bedankt!

1. **In hoeverre is de extra tijd die u kwijt bent als uw paard een blessure of ziekte heeft een last.** Helemaal niet/Absoluut wel (schaal van 5)
2. **In hoeverre is de extra tijd die u kwijt bent als uw paard een blessure of ziekte heeft een last.** Zelf/Hulp
3. **Zou u ermee geholpen kunnen zijn als de verzorging van uw zieke paard (soms meerdere keren per dag) uit handen kan worden genomen door een professionele zorgverlener?** Ja / Nee / Misschien
4. **Wat zijn veelvoorkomende blessures en ziekten waarbij een revalidatieperiode of nazorg is vereist door de eigenaar/verzorgers van het paard volgens u?**
5. **Wat zijn volgens u redenen om te kiezen voor professionele zorgverlening?**
Optimale zorg voor mijn paard
  - Het scheelt veel tijd
  - Het ontzorgt mij

- Deskundige begeleiding in samenwerking (nauw contact) met dierenarts
  - Verzekeringpolis die deze kosten dekt
  - Anders namelijk
6. **Wat zijn volgens u redenen om niet te kiezen voor professionele zorgverlening?**
Vertrouwen in de zorgverlening
- De kosten die eraan verbonden zijn
  - Mijn paard heeft het niet nodig
  - Ik vind het geen goed idee
  - Anders namelijk
7. **Wat vindt u van het idee thuiszorg voor paarden?** Leuk / Misschien / Geen goed idee
8. **Wat zijn volgens u opleidingseisen die gesteld moeten worden aan professionele zorgverleners.**
- Bandageren
  - Medicijnen toedienen
  - Dagelijkse wondverzorging
  - Benen koelen
  - Aan de hand stappen
  - Contact houden met dierenarts
  - (AO) Algemeen onderzoek uitvoeren (ademhaling, pols, temperatuur etc.)
  - Algemene toestand van het paard dagelijks rapporteren
  - Advisering op het gebied van welzijn van uw paard(en)
  - Periodiek ontwormen op basis van mestonderzoek
  - Anders namelijk
9. **Zou 'thuiszorg' voor paarden iets voor u kunnen zijn?** Ja/Nee/Misschien
10. **Opmerkingen / Suggesties / Aanvullingen**

III. Enquête resultaten

Enquête Resultaten

In hoeverre is de extra tijd die u kwijt bent als uw paard een blessure of ... De mate van last (Helemaal niet - Absoluut wel)

1		10 (20.41 %)
2		18 (36.73 %)
3		9 (18.37 %)
4		9 (18.37 %)
5		3 (6.12 %)
		n = 49 # 49

Schakelt u hulp in van anderen als uw paard extra zorg nodig heeft (been koe...

Ik doe het zelf		21 (42 %)
Daarbij schakel ik hulp in		2 (4 %)
Combinatie van beide		27 (54 %)
		n = 50 # 50

Zou u ermee geholpen kunnen zijn als de verzorging van uw zieke paard (soms...

Ja		12 (24 %)
Nee		10 (20 %)
Misschien		28 (56 %)
		n = 50 # 50

Wat zijn volgens u redenen om te kiezen voor professionele zorgverlening?

Optimale zorg voor mijn paard		29 (59.18 %)
Het scheelt veel tijd		17 (34.69 %)
Het ontzorgt mij		10 (20.41 %)
Deskundige begeleiding in samenwerking (nauw contact) met dierenarts		23 (46.94 %)
Verzekeringopolis die deze kosten dekt		15 (30.61 %)
Anders namelijk		4 (8.16 %)
		n = 49 # 98

Wat zijn volgens u redenen om niet te kiezen voor professionele zorgverleni...

Vertrouwen in de zorgverlening		15 (30.61 %)
De kosten die eraan verbonden zijn		45 (91.84 %)

Mijn paard heeft het niet nodig		8 (16.33 %)
Ik vind het geen goed idee		5 (10.2 %)
Anders namelijk		8 (16.33 %)

n = 49
# 81

Wat vindt u van het idee thuiszorg voor paarden?

Leuk idee		19 (38 %)
Misschien een goed idee		26 (52 %)
Geen goed idee		5 (10 %)

n = 50
# 50

Wat zijn volgens u opleidingseisen die gesteld moeten worden aan profession...

Minimaal MBO opleiding Paardenhouderij		11 (22 %)
Minimaal MBO opleiding Paraveterinair		29 (58 %)
Een afgeronde HBO studie		10 (20 %)
Cursus EHBO bij het KNHS		19 (38 %)
Geen eisen		0 (0 %)
Anders namelijk		13 (26 %)

n = 50
# 82

Welke handelingen en werkzaamheden zou een zorgverlener moeten uitvoeren vo...

Bandageren		33 (66 %)
Medicijnen toedienen		40 (80 %)
Dagelijkse wondverzorging		47 (94 %)
Benen koelen		43 (86 %)
Aan de hand stappen		41 (82 %)
Contact houden met dierenarts		24 (48 %)
(AO) Algemeen onderzoek uitvoeren (ademhaling, pols, temperatuur etc.)		33 (66 %)
Algemene toestand van het paard dagelijks rapporteren		35 (70 %)
Advisering op het gebied van welzijn van uw paard(en)		15 (30 %)
Periodiek ontwormen op basis van mestonderzoek		8 (16 %)
Anders namelijk		5 (10 %)

n = 50
# 324

Zou 'thuiszorg' voor paarden iets voor u kunnen zijn?

Ja		9 (18 %)
----	---	----------

Nee		14 (28 %)
Misschien		27 (54 %)

n = 50
# 50

Legenda:

n = aantal respondenten dat de vraag heeft gezien

= aantal ontvangen antwoorden

IV. Resultaten interview